

Landskap: Gatland Upptecknat av: Skervad Melquist
 Härad: Köjde ting. Adress: Köense
 Socken: Tröjel Berättat av: P. Rosalia Jacobsson
 Uppteckningsår: 1 Född år 53 år i Tröjel

Uppteckningen rör

<u>Fulbrun</u>	<u>1.</u>
<u>Väderleksmärken</u>	<u>1.</u>
<u>Fulbak.</u>	<u>1.</u>
<u>Markarens lön i natura. Fjänsfolk ut.</u>	
<u>för plågnad.</u>	<u>1.</u>
<u>Fulhelgens böjan o' slut</u>	<u>2.</u>
<u>Olika slag ljus</u>	<u>2.</u>
<u>Satt på kreaturen</u>	<u>2.</u>
<u>Fulgrasan</u>	<u>2.</u>
<u>Obligatoriska julvärtter</u>	<u>2.</u>
<u>Mandelar i gröt, betygare</u>	<u>2.</u>
<u>Ingredianser i d. s.k. "grannbrödet"</u>	<u>2.</u>

Gommes bröd tre var och ett
Röd stoffan
Myais matten
Tullen.

3

3

3

8

Svar på frågor om julseder och dylikt.

1.) Hårdning och spinning av vill. Sed skulle huggas till hela helgen, och av jultveden skulle det gömmas till nästa jul minst så mycket att det räckte att koka julgröten vid.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Seden iakttagen senast 1890. (d.v.s. om veden!)

2.) När det på Andersdagen var tovt och kyligt skulle under julen bli regn och slask, men var det förväder och regn på Andersdagen då skulle julen bli kall. Och som den 2 januari var i väderlek skulle nästföljande nio veckor komma att bli.

(o.b.s. dessa väderleksmärken finnas ännu kvar sen gammalt.)

(3.s.)

3.) Man bakade; pepparkakor, saffransbullar, iskerbakelser, goron, himpa, s.k. grannbröd och grovbröd. Med avseende på byggd, var vanligt att bygga öl och soagdricka på malt av korn i ganska stora kvantiteter. — En gris slaktades i god tid före jul till att bereda julsyltan och julskinkan utav.

Bid ljusstöpningen gjorde man ljus av alla dimensioner allt ifrån julgransljus till stora tända, dels genom att hålla talgen i former eller och genom doppning av veckarna upprejade gånger tills lämplig grovlek var uppnådd. — Angående rengöringen så skulle allt vara tvättat, rengjort eller putsat före jul. — Var och en skulle även ha sig ett grundligt bad till julen.

4.) Klokkaren i församlingen skulle ha lov i form av matvaror till jul, han fick vanligen malt, bröd, kött, vetemjöl och ljus. Tjänarna fingo också extra-förplägnad till jul i form av grannbröd, jultullen, (av veke) och småbröd. — De fattiga gick omkring och bado om

(3.s.)

mat till julen. De fingo även mycket sådan, av samma slag som klockaren brukade få. Allmogens var alltid frikostig mat de fattiga till julen, de fingo alltid något på varje ställe och kunde härigenom samla anseentliga mängder livsmedel till vintern.

6.) Husdjuren skulle släppas ut, och deras spillor rengöras på förmiddagen. — Julhelgen ansågs börja julaften och sluta den 13 januari.

11.) De olika ljusen som stöptes till julen voro julgransljus, lyktljus (korta) vanliga långa ljus, talgdankar och bearniga för jultbordet.

15.) Man stödde salt på kreaturen nyårsnatten, ty då skulle intet ont hända dem under året, och under sommaren då korerna gingo på bete i skogen skulle de villiga komma till mjölkningsplatsen.

16.) I julbrasan användes en lång eller grov packe, den kallades Gränpacken.

18.) Obligatoriska rätter voro under julen, lutfish, risgrönsgröt, svinkvud och bruna bönor.

På julaften doppade man i grytan då man kokade allt kött.

20.) Man hade en mandel i gröten och den som fick denna under måltiden skulle först bli gift hette det. — Gröt sattes på bordet åt kommen jultnatten.

21.) Ingredienserna i de s.k. grannbuden voro, rågmjöl, kokt vatten, kummin, salt och bryggjäst.

Grobbiöd gömdes till vären åt hästarna, första dagen i vörbunket på åkern skulle hästarna få det, de skulle då ej bliva trötta av arbetet.

Olika slags julbröd se nr. 3.

32.) Under julnatten red Staffen omkring med jultgott till barnen.

36.) Nyårsafton brukade ungdomar gå omkring och skjuta utanför boningshusen, man kallade det att skjuta bort det gamla året. Dessa skytter blevo vanligen inbjudna att smaka julelet, men vanligtvis flydde de då. — Denna sed lever ännu delvis kvar på en del orter.

37.) Julen ansågs stuta den 13 januari, och då plundrades julgranen.

38.) En lek med nötter brukades som man kallade, hall-skoge. En person tog då några nötter i händerna och en annan fick gissa huru många det var, gissade han rätt skulle han ha dem, gissade han för många fick han själv lämna dem som fattas, gissade han på orätt tal räknades detta antal bort och han fick gissa ännu o. s. v.

Översäende är berättat av Fru Rosalia Jakobsson
Lälle i Fröjel.

Ålder 53 år. Födelseort Fröjel.

Skrivet av
Konrad Ahlqvist
elev vid Folkhögskolan
i Hemse.